

**Ο Τύπος μιᾶς υπόθεσης 10 δις
καί ἡ Οὐσία γιά ἐναλλακτικές
μορφές οἰκονομικῆς ὀργάνω-
σης.**

Νικήτας Λιοναράκης

*Καλλιτέχνες, ἐσεῖς πού μέ χαρά σας καί μέ πίκρα
παραδίνετε στήν κρίση τοῦ θεατῆ, ἀποφασίστε τώρα
νά παραδώσετε ἀπό δῶ καί μπρός στήν κρίση του
καί τόν κόσμο πού παρασταίνετε.*

Μπ. Μπρέχτ.

Εἶναι ἀληθινά περίεργο πῶς ἀρκεῖ καμιά φορά ἓνα ἀπλό θέμα
τῆς τρέχουσας ἐπικαιρότητας, γιά νά γεννηθοῦν σκέψεις καί ἐ-
ρωτηματικά πού ξεπερνοῦν κατά πολύ τά ὅρια λ.χ. τῆς εἰδησης.
μορφή μέ τήν ὁποία πρωτοεμφανίζονται.

Ἐνα τέτοιο ἀκριβῶς γεγονός, στάθηκε ἡ ἀφορμή καί γιά τό
κειμένο αὐτό. Σχετίζεται μέ τήν εἰδησεογραφική κάλυψη τῶν
γεγονότων πού ἀφοροῦν τό «ἑκτακτό πρόγραμμα ἀντιμετώπισης
τῆς ἀνεργίας», πού ἀνακοίνωσε ἡ κυβέρνηση στίς 27 7. Τό πρό-
γραμμα αὐτό εἶναι τῆς τάξεως τῶν 10 δις καί κύριος φορέας γιά
τήν ὑλοποίησή του, θά εἶναι ἡ Τοπική Αὐτοδιοίκηση (Τ.Α.)

Σέ πολύ γενικές γραμμές, τό πρόγραμμα, προβλέπει τήν ἐκτέ-
λεση μιᾶς μεγάλης σειρᾶς κοινοφελῶν ἔργων, μέ στόχο, ἀφενός
τήν καλυτέρευση τοῦ ἐπιπέδου ζωῆς καί ἀφετέρου τήν ἀντιμε-
τώπιση ὀξυμένων προβλημάτων ἀνεργίας στίς περιοχές αὐτές.
Ὁ ἑκτακτός χαρακτήρας τοῦ προγράμματος, συνίσταται στήν
ἐτήσια διάρκειά του καί τήν ἐπίσης ἐτήσια προθεσμία ἀποπε-
ράτωσης τῶν ἔργων. Ἄλλα χαρακτηριστικά του εἶναι τά ἑξῆς:

Κριτήριο γιά τή χρηματοδότηση τῶν προτεινόμενων ἔργων,
θά εἶναι ἡ μεγάλη συμμετοχή τοῦ ἐργατικοῦ κόστους (60-70%)
καί ἡ μὴ χρησιμοποίηση εἰσαγόμενων πρώτων ὑλῶν ἢ μηχανο-
λογικοῦ ἐξοπλισμοῦ.

Ἐπίσης ἡ ἀπορρόφηση τῶν ἀνέργων θά πρέπει νά γίνεῖ ἀπό
τούς σχετικούς κατάλογους τοῦ ΟΑΕΔ.

Αυτή λοιπόν ήταν η είδηση και σ' αυτήν όφειλται το ...μισό του έρεθίσματος για σχολιασμό. Το άλλο μισό προκλήθηκε «άπο την ανάγνωση της σχετικής ειδησεογραφικής κάλυψης από τις περισσότερες καθημερινές εφημερίδες».*

* Αρχίζοντας λοιπόν απ' αυτό το δεύτερο, μπορούμε να κατατάξουμε τα σχετικά δημοσιεύματα σε 3 κατηγορίες.

Οί αντιπολιτευόμενες εφημερίδες, από τη μία, που πρόσκεινται στη Ν.Δ. δημοσίευσαν την είδηση χωρίς σχολιασμούς, σε κάποια δίστηλα των έσωτερικών τους σελίδων και φυσικά χωρίς ιδιαίτερη έμφαση.

Τό κύριο χαρακτηριστικό από την άλλη των φιλικών προς την κυβέρνηση εφημερίδων, ήταν η έντυπωσιακή προβολή. Μεγάλοι τίτλοι και εύρεία δημοσιότητα των σχετικών δηλώσεων και των στόχων του προγράμματος. Καί εδώ έλειψαν τά σχόλια και οί αναλύσεις. Άκόμα και οί στενά συνδεδεμένες, Έλευθερη Γνώμη και Έξόρμηση, σ' αντίθεση μέ την προηγούμενη πραχτική τους, δέν έπιχείρησαν καμιά ένταξη των μέτρων σε κάποια γενικότερη προβληματική, ούτε πρόβαλλαν τή βαθύτερη λογική τους.

Σέ μία τρίτη κατηγορία θά πρέπει νά συμπεριλάβουμε την Αύγή και τόν Ριζοσπάστη. Καί αυτό για δύο λόγους.

Πρώτα γιατί δέν περιορίστηκαν στην άπλη ειδησεογραφική κάλυψη των γεγονότων αλλά προχώρησαν και στο σχολιασμό τους. Μετά γιατί τό όλο πνεύμα τους ήταν από έπιφυλακτικό της Αύγης, ως άνοιχτά έπικριτικό του Ριζοσπάστη.

Τό πανόραμα λοιπόν της εικόνας που δόθηκε στον Τύπο, περιλαμβάνει: Τήν υποθαμισμένη, άσχολίαστη, ειδησεογραφία, τήν ένθουσιώδη, άσχολίαστη προβολή και τόν έπιφυλακτικό ως έπικριτικό σχολιασμό.

Άς σταθούμε όμως λίγο περισσότερο, σ' αυτά τά τελευταία σχόλια, τά μόνα δηλαδή που διατυπώθηκαν άνοιχτά γύρω απ' αυτή την υπόθεση.

Α: Τά στοιχεία, καταρχήν που συνθέτουν την έπιφυλακτικότητα της Αύγης, είναι τά εξής (28/7).

α) Η άναποτελεσματικότητα των μέτρων, σε σχέση μέ τόν άριθμό των νεοασχολουμένων άνέργων. Έπικαλούμενη κάποια μελέτη του δήμου της Άθήνας, ή Αύγή κατεβάζει τόν άριθμό τους, από 15.000, που πρόβλεπε τό Έ.π. Έθνικής Οικονομίας, σε 7.000

β) Η προσωρινότητα της άπασχόλησης, που δέν θά ξεπεράσει τούς 12 μήνες.

γ) Η άκόμα μεγαλύτερη άποτελεσματικότητα, σάν άποτέλεσμα των άδυναμιών της Τ.Α., (έλλειψη ύποδομής, άνεπαρκειες ύπηρεσιών κλπ.)

δ) Η «έφάπαξ» χρηματοδότηση των δήμων, σε συνάρτηση μέ την έλλειψη ύποδομής, που δέν θά έπιτρέψει άποδοτική άξιοποίηση των χρημάτων.

ε) Η πιθανότητα μή έπιλογής πραγματικών άνέργων (μέ άντικειμενικά κριτήρια) μέ βάση πιό παλιές έμπειρίες στό δήμο Άθήνας.

στ) Η ίδια ή έπιλογή της «περιοδικής άπασχόλησης άνέργων» μία και στη χώρα μας δέν ύπάρχουν άνάλογες μέ τις δυτικοευρωπαϊκές χώρες, έννοϊκές συνθήκες. (Έσχυρά άσφαλιστικά ταμεία κλπ.).

Β: Ό «άνοιχτά έπικριτικός» σχολιασμός του Ριζοσπάστη, προσέσσεται άφοριστικά στό σχετικό δημοσίευμα (28/7): «Μέ ήμί-

μετρα έξορμα ή κυβέρνηση, για νά δώσει την έντύπωση ότι άντιμετωπίζει ή έστω κάνει κάποια σοβαρή προσπάθεια, ν' άντιμετωπίσει την άνεργία».

Στίς έπιμέρους τώρα έπιφυλάξεις, σχολιάζονται τά εξής:

α) Η παράλληλη δυνατότητα που δίνεται, για την προκήρυξη διαγωνισμών στίς άναθέσεις έργων, δέν θά δημιουργήσει νέες, άλλ' άπλά θά συντηρήσει ύπάρχουσες ήδη θέσεις. (Οί έργολάβοι, δηλαδή έχουν δικά τους συνεργεία).

β) Η πρόβλεψη ότι οί νέες θέσεις δέν θά είναι 15.000 αλλά λιγότερες.

Θετικά ήμίμετρα, που μάς κοροϊδεύουν και μάς εκφράζουν.

Άπό τή συνέχεια που δόθηκε στο θέμα τίς έπόμενες μέρες μπορούμε νά έπιστημάνουμε κάποια σημεία μέ ιδιαίτερο ένδιαφέρον.

Η ύποβάθμιση, μέσα από την άποσιώπηση, της πορείας του έκτακτου αυτού προγράμματος, στίς φιλικές προς την Ν.Δ. εφημερίδες, συνεχίζεται. Η καραδοκούσα για άφορμές κριτικής, πένα άξιόλογων άναλυτών, φαίνεται ότι κατέταξε από την αρχή τά μέτρα σε κάποιες τεχνικές ρυθμίσεις, μικρής σημασίας από άποψη έπιδράσεων, άδιάφορα δε(;) από άποψη φορέων ύλοποίησης.

Η άναγραφή κάποιων ειδήσεων, περιγραφικού χαρακτήρα, συνεχίζεται έπίσης και στίς φιλοκυβερνητικές εφημερίδες. Σποραδικά δηλαδή γίνονται άναφορές, μέ έμφαση στό θριαμβευτικό ύφος, μ' άφορμή άνακοινώσεις δήμων ή νομαρχιών για τά προς έκτέλεση έργα στην περιοχή τους.

Κανενός είδους σχολιασμός ή άξιολόγηση του προγράμματος δέν βλέπει τό φώς της δημοσιότητας.

Ιδιαίτερο ένδιαφέρον παρουσιάζει ή κάλυψη του θέματος από την Αύγή και τόν Ριζοσπάστη.

Στην Αύγή, καταρχήν, την έπόμενη κιόλας ήμέρα (29/7), δημοσιεύεται τρίστηλο κείμενο μέ άρκετά έμφανή την τάση έπανατοποθέτησης του θέματος. Οί 60 γραμμές μέ έπιφυλάξεις και οί 3 μέ την είδηση της προηγούμενης δίνουν τή θέση τους σ' ένα κείμενο αύστηρά ειδησεογραφικό. Άπό τόν έπιφυλακτικό χαρακτήρα της προηγούμενης μέρας, διατηρείται μόνο ό τίτλος (περιορισμένης άποτελεσματικότητας τά μέτρα κατά της άνεργίας) και κάπου στό τέλος ή έπιφύλαξη για τίς 15.000 νέες θέσεις.

Άκόμα πιό έμφανής γίνεται ή τάση για έπανατοποθέτηση σε νεότερο δημοσίευμα της 12/8. Τό σημείο που δίνεται ή έμφαση μετατοπίζεται και ό σχετικός τίτλος είναι ένδειχτικός «3 δις στους δήμους για έργα». Στό τετράστηλο αυτό παρατίθενται δ-

* Κάποιες άδυναμίες διανομής του πραχτορείου εφημερίδων στό Μόλυβο της Λέσθου που παραθέριζα τόν προηγούμενο μήνα, τό μπουρίνι που εξαφάνισε ό,τι χάρτινο συνάντησε άκόμα και ή κόρη μου, που έπέμενε νά φτιάχνει βεντάλιες από εφημερίδες, είναι πιθανόν ότι δέν έπέτρεψαν μία συνολική παρακολούθηση των σχετικών εξελίξεων.

Άπό την άλλη μεριά κάποιοι φίλοι βεβαιώνουν, ότι δέν γράφτηκαν περισσότερα.

Παρ' όλα αυτά και άν δέν είναι έτσι τά πράγματα, τά ύπάρχοντα στοιχεία είναι, άν μή τί άλλο, ένδεικτικά.

λες οι νεότερες εξελίξεις και ένα μόνο σημείο κριτικής. Η έλλειψη τεχνικών υπηρεσιών στους δήμους, δεν θα τους επιτρέψει την εκτέλεση των έργων, με αυτεπιστασία, μ' αποτέλεσμα τά εργα να ανατεθούν σ' εργολάβους που έχουν ήδη δικό τους προσωπικό.

Έντυπωσιακά διαφοροποιημένη εμφανίζεται η επανοποθέτηση του Ριζοσπάστη. Κάνοντας κυριολεκτικά στροφή 180 μοιρών, σε σχετικό δημοσίευμα της 12/8 γράφει:

Τα μέτρα «θα έχουν θετικό αποτέλεσμα» και μάλιστα πώς «την ανάγκη επεξεργασίας τέτοιων προγραμμάτων είχε επανειλημμένα προτείνει το Κ.Κ.Ε.». Η μομφή δε που αποδίδεται στην κυβέρνηση είναι «οτι καθυστέρησε να εξαγγείλει τέτοια μέτρα»!!

Μόνο σημείο κριτικής μένει «ή προσωρινή απασχόληση που δεν εξασφαλίζει μονιμότητα».

Λίγο παραπάνω πάντως μιλάει καθαρά για «έκτακτο πρόγραμμα» με «θετικό» μάλιστα περιεχόμενο.

Μιά διαφωνία, μιά σκοπιμότητα και ένα μισοάδαιο ποτήρι.

Α: Παρ' όλο ότι η παράθεση των δημοσιευμάτων αυτών, από μόνη της είναι έκφραστική, σίγουρα δεν φτάνει.

Κάπου εδώ θάπρεπε κανονικά ν' αρχίζει μιά κριτική θεώρηση της στάσης που κράτησε κάθε μιά εφημερίδα, σε σχέση με τις έπιλογές των αντίστοιχων πολιτικών δυνάμεων, για την κρίση και την ανεργία.

Κάτι τέτοιο όμως ξεπερνάει κατά πολύ τις προθέσεις αυτού του κειμένου, όχι μόνο από άποψη έκτασης αλλά και σε σχέση με τα συγκεκριμένα ζητήματα που θέλει ν' αναδείξει.

Αυτά δηλαδή που αγνοήθηκαν έντελως, απ' όλα τα σχετικά δημοσιεύματα αν και θάπρεπε ν' αποτελέσουν, αν όχι τό κύριο, τουλάχιστον ένα σοβαρό σημείο αιχμής.

Πρίν ξεφύγουμε όμως από την μορφή που πήρε η σχετική ειδησεογραφική κάλυψη, ας επιμείνουμε λίγο περισσότερο, σε κάτι. Νά προσπαθήσουμε να ξεκαθαρίσουμε δηλαδή ποιά από τα δημοσιεύματα αντιμετώπισαν τό πρόγραμμα μέσα από μιά διαφορετική ιδεολογική άφειτρία, που αποτυπώθηκε μάλιστα και στά δημοσιεύματα και ποιά περιορίστηκαν σε μιά αντιπαράθεση τακτικής, ύποταγμένη κύρια, σε αντιπολιτευτικές προτεραιότητες.

Η πρόσθετη αξία αυτής της παρατήρησης σχετίζεται με την άποψη που διατυπώσαμε πρίν και θ' αναλύσουμε παρακάτω, ότι τό πλαίσιο του προβληματισμού, αγνόησε τις πιο σημαντικές πλευρές της υπόθεσης αυτής.

Τό έκτακτο αυτό πρόγραμμα έχει μιά ιδιομορφία. Μιά ιδιομορφία που σχετίζεται με τό γεγονός ότι αυτό καθαυτό τό περιεχόμενό του, θα ήταν παράλογο νά συναντήσει διαφωνίες. Η διάθεση 10 δις για νά γίνουν τόσο απαραίτητα κοινωφελή έργα και ο στόχος της αντιμετώπισης της ανεργίας δεν μπορούν παρά νά είναι κοινώς αποδεχτά.

Αυτό βέβαια σημαίνει ότι θά πρέπει ν' αποκλείσουμε προκαταβολικά μιά τέτοια πρόθεση κριτικής έστω και από μιά εφημερίδα.

Οι πιθανές διαφωνίες βρίσκονται άλλοι και η ανάδειξή τους

θα βοηθήσει τόν ιδιαίτερο χαρακτήρα που είχε κάθε δημοσίευμα.

Πάντα φυσικά με την επιφύλαξη, ότι η διαφορά μεταξύ ενός σχόλιου ή άρθρου και του πολιτικού ντοκουμέντου, είναι πολλές φορές σημαντική.

Β: Προϋπόθεση λοιπόν για μιά τέτοια αξιολόγηση είναι η αναζήτηση των εκτιμήσεων της κυβερνητικής πλευράς, για τόν χαρακτήρα και τούς στόχους των μέτρων αυτών.

Η έμμονή της καταρχήν στόν χαρακτηρισμό του προγράμματος σάν «έκτακτο» ή «ειδικό» δείχνει νά μην είναι τυχαία. Στα προκαταρκτικά του έτους, ή καταπολέμηση της ανεργίας όρίζεται σάν «κεντρικός στρατηγικός στόχος του έτους».

Η έπίτευξη δε του στόχου αυτού, προβλέπεται νά γίνει μόνο «μέσα από μιά μακροχρόνια πορεία, διαρθρωτικών παρεμβάσεων» που σάν άκρογωνιαίο λίθο θά έχουν, τή «μέση αύξηση του πραγματικού Α.Ε.Π. κατά 3,5 - 4%».

Παράλληλα για νά όδηγήσει ή αύξηση αυτή «σε σταδιακή μείωση της ανεργίας, θά πρέπει να συνοδεύεται και από άλλα έξειδικευμένα μέτρα για τή δημιουργία νέων θέσεων εργασίας».

Τά βραχυχρόνια μέτρα προσδιορίζονται στό ειδικότερο κεφάλαιο για τήν ανεργία.

Έκει περιλαμβάνονται τά γνωστά προγράμματα του ΟΑΕΔ (νέων, έπιδότηση δήμων) και άλλα λιγότερο γνωστά ή ίσως άρκετά άφηρημένα.

Τό έκτακτο πρόγραμμα των 10 δις έντάσσεται στά «μεσοπρόθεσμα μέτρα» που άφορούν «τό πρόγραμμα δημόσιων και ιδιωτικών έπενδύσεων, πολεοδομικών και έγγειοθελτιωτικών έργων και έργων αναβάθμισης της ποιότητας ζωής».

Άπώτερος στόχος του έτους, ως τό 1987, για τόν τομέα των «κατασκευών και των δημόσιων έργων», όρίζεται ή δημιουργία 73.000 νέων θέσεων εργασίας.

Η έμμονή στην ίδια όρολογία εμφανίζεται και στά φιλικά πρós το ΠΑΣΟΚ έντυπα. Και αυτό ανεξάρτητα από τόν άτεκμηρίωτα θριαμβευτικό τόνο για τόν βαθμό καταπολέμησης της ανεργίας, ανεξάρτητα και από τήν όλοκληρωτική άδυναμία σύνδεσης με τις πραγματικές θετικές έπιπτώσεις που θά έχουν τά μέτρα αυτά. Η Έλεύθερη Γνώμη της 6/8, μιλάει για «συμπληρωματικό πρόγραμμα άπασχόλησης» ενώ ή Έξόρμηση της ίδιας μέρας ξεκαθαρίζει με σαφήνεια ότι στόχος είναι «ή μερική αντιμετώπιση του προβλήματος».

Γ: Τά δημοσιεύματα των φιλικών πρós τή Ν.Δ. εφημερίδων, σε μιά πρώτη ματιά, δεν εμφανίζουν διαφορετική ιδεολογική άφειτρία, ούτε καν αναδεικνύουν κάποια ιδεολογία.

Ουδέτερη, αυστηρά ειδησεογραφική κάλυψη και άνυπαρξία σχολιασμού, είναι χαρακτηριστικά ουδέτερης θέσης άπέναντι στό θέμα. Άποφεύγοντας λοιπόν είκασίες και σημεία αναφοράς έκτός των κειμένων αυτών, μένουν δύο πλευρές που αξίζει ν' αναφερθούμε.

α) Άν ή ύποβαθμισμένη, ξερή παρουσίαση μπορεί νά έρμηνευθεί σάν θέση, είναι πιθανό, ότι πρόθεση των φύλλων αυτών ήταν ή θεώρηση του όλου προγράμματος, σάν μιά άπλή τεχνική ρύθμιση, άδιάφορη, λίγο - πολύ, ως πρós τά προσδοκόμενα αποτελέσματα.

β) Η πιο σημαντική όμως πλευρά των δημοσιευμάτων, σχετίζεται με τή φανερά υποβάθμιση του ζητήματος «φορέας όλοποίησης». Ένώ δηλαδή ή σχετική ειδησεογραφία δείχνει νά βρίσκεται σά άμηχανία μπροστα στην ανάδειξη της Τ.Α. σά φο-

ρέα ύλοποίησης, τό άρθρο του καθηγητή τής Βιομηχανικής Σχολής Θεσσαλονίκης Δ. Παπαδόπουλου, πού δημοσιεύει ή Μεσημβρινή τής 16.8, μετατρέπει τήν πιθανολόγηση αὐτή σέ γεγονός.

Ὁ κ. Παπαδόπουλος στό ἄρθρο του, πού ἀφορᾷ τό πρόβλημα τής ἀνεργίας, μεγέθους μιάς ὁλόκληρης σελίδας, παρ' ὅλο πού κάνει συνεχεῖς ἀναφορές στό πρόγραμμα τῶν 10 δις... ξεχνάει ν' ἀναφέρει τήν Τ.Α. Ἀναφερόμενος μάλιστα εἰδικά στούς φορεῖς ύλοποίησης μιλάει μόνο γιά τά διάφορα ὑπουργεῖα. Τό γεγονός αὐτό, θά μπορούσε νά θεωρηθεῖ σάν ἀπλή παράλειψη, ἂν δέν ἀκολουθοῦσε μέ ἐπιμονή ή περιοριστική ἀναφορά στό «κράτος καί τόν ἰδιωτικό τομέα», σάν μοναδικούς φορεῖς πού θά ἔπρεπε νά ὑλοποιοῦν τέτοια ἐπενδυτικά προγράμματα. Ἡ θετική κατεῦθυνση τής ἐκλογῆς αὐτῆς, ἐμφανίζεται λίγο παρακάτω σάν προειδοποίηση. «Ὁ ρόλος τοῦ κράτους, γράφει, δέν θά πρέπει νά σημαίνει περιορισμό τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέα».

Δ: Ἡ πρώτη τοποθέτηση τοῦ Ριζοσπάστη, ἂν μή τι ἄλλο, θά πρέπει νά προκαλεσε ἀμηχανία στούς δημοτικούς του ἐκπροσώπους. Ἐνα σοβαρό ποσοστό ἀπ' αὐτά τά 10 δις, πηγαίνει σέ δήμους τῆς Ἀττικῆς καί τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου τό Κ.Κ.Ε. ἔχει μιά σημαντική ἐκπροσώπηση στά δημοτικά συμβούλια.

Πέρα ἀπ' αὐτό ὅμως καί ή ἀντιφατικότητα τῶν ἐκτιμήσεων, μέ τή στροφή τῶν 180°, δέν εἶναι ἀκατανόητη.

Ἡ πρωταρχική ἐπιλογή γιά ξεσκέπασμα τοῦ ΠΑΣΟΚ καί ή περιορισμένη σημασία πού ἀποδίδεται ἀπό τό χῶρο αὐτό, στίς μεταρρυθμιστικές ἐπεμβάσεις, ἔστω καί διαρθρωτικοῦ χαρακτήρα, πάντα θά δημιουργοῦν παρόμοιες συγχύσεις, τουλάχιστον ἐκεῖ πού ἀπό τά πράγματα, ἕνας περιορισμός στό ξεσκέπασμα καί τήν καταγγελία, θά ἦταν παράλογος.

Πέρα ὅμως ἀπό τίς ἀντιφάσεις αὐτές πού σχετίζονται μέ τήν καθημερινή δοκιμασία τῆς στρατηγικῆς, ή συγκεκριμένη ἀρθρογραφία ἀναδεικνύει καί ἕνα ἀκόμα ζήτημα. Οἱ «ἐπεξεργασμένες θέσεις» πού ἐπέτρεψαν στό φύλλο τῆς 12/8 τήν «θετική ἐκτίμηση τῶν μέτρων», ἂν ὑπῆρχαν θά ὑπῆρχαν σίγουρα καί στίς 29/7 πού τά ἴδια μέτρα κρίθηκαν σάν «ἡμίμετρα», πού στοχεύουν μόνο στό «νά δώσουν τήν ἐντύπωση» ὅτι «ἔστω κάνει μιά σοβαρή προσπάθεια, ἀντιμετώπισης τῆς ἀνεργίας.»

Οἱ ἐκτιμήσεις αὐτές δίνουν τήν ἐντύπωση εἴτε ὅτι συγκεκριμένες θέσεις γιά τήν ἀνεργία δέν ὑπάρχουν, εἴτε ὅτι, οἱ ὅποιες ἐπεξεργασίες χάνουν τή σημασία τους, μπροστά στήν καταρχήν ἐπιλογή γιά καταγγελία τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς.

Εἶναι δέ ἀληθινή εἰρωνεία τῆς τύχης ή ἀναγραφή, στό ἴδιο κείμενο (29/7), λίγες σειρές παρακάτω τῆς ἐξῆς εἰδησης.

Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν βιομηχάνων ἐπισκέφθηκαν χθές τόν κ. Ἀρσένη καί τοῦ ἔθεσαν τό θέμα τῆς χρηματοδότησέως τους.

Τό τί ἀκριθῶς ἔθεσαν, τό μαθαίνουμε ἀπό τό ΝΕΑ τῆς ἴδιας μέρας.

Διατύπωσαν τήν ἀποψη, γράφει, ὅτι μέ τα πρόσφατα μέτρα γιά τήν οἰκονομία (ποιά ἀραγε;), διαπιστώνουν «ὅτι ὑπάρχει σάφης πολιτική βούληση, γιά ἐνίσχυση τῆς δραστηριότητος τῶν κοινωνικῶν φορέων (συνεταιρισμῶν, Τ.Α. κλπ.) καί τοῦ δημόσιου, σέ βάρος τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας!

Ε: Τά πράγματα, σέ σχέση μέ τήν Αὐγή, δείχνουν ὅπωςδῆποτε πιά σύνθετα. Στήν πρώτη τοποθέτηση, παρ' ὅλο πού διατυπώνονται πλῆθος ἀπό ἐπιφυλάξεις, τό πρόγραμμα οὔτε ἐπικρίνεται σάν τέτοιο, οὔτε ἀπορρίπτεται. Πουθενά, ἀπό τήν ἄλλη, δέν διατυπώνονται προκαταβολικά ἀφορισμοί, γιά «κυβερνητικές προθέσεις κτλ.

Είναι φανερό ότι οι δημοσιεύσεις κρίνουν μόνο τα συγκεκριμένα μέτρα και ο πιο σωστός χαρακτηρισμός για τη στάση αυτή είναι «επιφυλακτική».

Πιο ειδικά τώρα, η αιχμή της κριτικής στοχεύει, σχεδόν αποκλειστικά στην αποτελεσματικότητα του προγράμματος σε σχέση «μέ το τεράστιο πρόβλημα των 300 χιλ. ανέργων» και στη δυνατότητα του, να δημιουργήσει 15 χιλ. νέες θέσεις.

Εκείνο που θα είχε να παρατηρήσει κανείς σε σχέση με το πρώτο σημείο πιο πολύ είναι το εξής:

Η κριτική της Αύγης μιλάει για «προσωρινή απασχόληση σε λίγους άνεργους», ενώ η κυβερνητική πλευρά κάνει λόγο «για συμπληρωματικά μέτρα» καταπολέμησης της ανεργίας «μερικού χαρακτήρα».

Και αυτό χωρίς φυσικά άπλοϊκές ερμηνείες ή παραγνώριση των σοβαρών επιφυλάξεων που έχει εκφράσει το Κ.Κ.Ε. εσ. σε μία σειρά θέματα που σχετίζονται με τη γενικότερη οικονομική πολιτική της κυβέρνησης.

Η αναφορά αυτή γίνεται για συγκεκριμένο θέμα, όπως συγκεκριμένες ήταν και οι αναφορές σ' αυτό από την εφημερίδα.

Νά λοιπόν που για ένα ποτήρι νερό γεμάτο ως τη μέση, κάποιιο είπαν πως είναι μισογεμάτο και κάποιιο άλλοι πως είναι μισοαδειο.

Τοπική Αυτοδιοίκηση και εναλλακτικές μορφές οικονομικής οργάνωσης.

«Στη διάρκεια της οικονομικής αυτής κρίσης... όσο οι μορφές δημοκρατικής πίεσης είναι αδύναμες και τρωτές, το κεφάλαιο ενισχύει την δύναμη αντίστασής του. Είναι λοιπόν ανάγκη να υπάρξουν νέες, πιο επαρκείς μορφές, που πρέπει να θεσμοθετηθούν. Σας φέρνω για παράδειγμα το ουσιαστικό έλεγχο των επενδύσεων τις μορφές οικονομικής παραγωγής, που διαφέρουν ουσιαστικά από το μοντέλο του καπιταλιστικού όρθολογισμού, π.χ. τους συνεταιρισμούς ή άλλες κοινοφελείς κοινωνικές δραστηριότητες. Οι εναλλακτικές μορφές οικονομικής οργάνωσης, είναι πιο χρήσιμες από την απλή πίεση. Τό να ποντάρουμε στην πλήρη απασχόληση, με τους κανόνες του κεφαλαίου, δεν φτάνει. Πρέπει να κινηθούμε προς εναλλακτικά οικονομικά σχήματα, που θα προκαλέσουν ρήξη στη λογική της αγοράς εργασίας, προς μεθόδους παραγωγής, που δεν βασίζονται αποκλειστικά στο νομισματικό κύκλωμα».

Κλάους Όφε στο άφιέρωμα της Ουνιτά για τα 100χρονα από τον θάνατο του Μάρξ. Έκδ. Ή Ωκεανίδα.

Ποιά είναι όμως τα ζητήματα αυτά που αγνοήθηκαν έντελώς και δικαιολογούν μάλιστα τον τίτλο της ενότητας αυτής.

Α: Καταρχήν είναι η ίδια ή επιλογή της Τ.Α. σά φορέα ύλοποίησης του προγράμματος. Δεν χρειάζεται να είναι κανείς οικονομολόγος για να ξέρει ότι από την εποχή του Κέινς, παρόμοια προγράμματα αντιμετώπισης της ανεργίας υπήρχαν.

Έφταναν μάλιστα στο σημείο να προβλέπουν διαδοχικό άνοιγμα και κλείσιμο λάκκων. Εκείνο που δεν είναι όμως γνωστό, είναι αν υλοποιήθηκαν προγράμματα μέσα από την Τ.Α.

Και αυτό βέβαια δεν αφορά κάποιους ίσως αγγλικούς ή γερμανικούς δήμους που έκαναν κάποτε επενδύσεις, με στόχο νέες θέσεις εργασίας. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, οι ομοιότητες είναι

μόνο εξωτερικές. Οι αρμοδιότητες, αλλά και οι πόροι των δήμων στις χώρες αυτές, είναι πολλαπλάσιοι και μία τέτοια σειρά επενδύσεων βρίσκεται μέσα στον συνηθισμένο χώρο ευθύνης τους.

Παρ' όλα αυτά όμως δεν θα ισχυριζόταν κανείς, ότι η ανάθεση της ευθύνης για το πρόγραμμα αυτό στην Τ.Α., σημαίνει από μόνη της, κάτι το ιδιαίτερο.

Τα κίνητρα θα μπορούσαν, λ.χ. να αναζητηθούν σε κάποιες λειτουργικές σκοπιμότητες, τεχνοκρατικής έμπεισης.

Μία από τις αντιλήψεις που κυριαρχεί σήμερα στη δημόσια ζωή της χώρας, είναι αυτή που προβάλλει, σά μοναδικός αντίλογος στην κυριαρχία του ιδιωτικού κεφαλαίου, την επέκταση του δημοσίου τομέα της οικονομίας.

Η απόλυτη κυριαρχία του κράτους, στον ύπαρκτο σοσιαλισμό και η συγκυριαρχία ιδιωτικής επιχείρησης και κράτους, στη Δύση, έχουν οδηγήσει στην επικράτηση ενός διαλόγου με αυστηρά περιορισμένα πλαίσια. Οι επιλογές έχουν περιοριστεί σε δύο. Τόν νεοφιλελευθερισμό από τη μία και τόν κρατικό «μαρξισμό» από την άλλη.

Οι αναζητήσεις για ένα σύστημα που θ' αντιπαραβάλει την κοινωνία στο κράτος και την κοινωνικοποιημένη μονάδα στην κρατική ή ιδιωτική επιχείρηση, τώρα μόλις κάνουν τα πρώτα τους βήματα.

Και επειδή συχνά η κυβέρνηση παρουσιάζει αντιφάσεις με τις κατά τα άλλα θετικές θεωρητικές επιλογές της για το θέμα αυτό, η ανάθεση του προγράμματος λ.χ. στο Ύπ. Δημοσίων Έργων, δεν θά ξένιζε.

Η επέκτασή δέ της ευθύνης του κράτους, κατά το ποσοστό που αντιστοιχεί σ' ένα πρόγραμμα επενδύσεων 10 δις, θά ήταν εύκολα αποδεκτή. Τη στιγμή μάλιστα που θά συμβόλιζε τη «σοσιαλιστική λογική», απέναντι στην έντατική χρηματοδότηση ιδιωτικών επιχειρήσεων, που θά επέλεγε ίσως η Ν.Δ.

Κάπου εδώ βέβαια θά πρέπει να πούμε κάτι που μου θύμισε, ένας φίλος για ένα παρόμοιο πρόγραμμα που είχε εξαγγελθεί στις αρχές της δεκαετίας του 1960 από την τότε κυβέρνηση της Ε.Ρ.Ε. Φυσικά τότε φορέας ύλοποίησης, ήταν μόνο το κράτος.

Υπάρχει κάτι λοιπόν που δεν μπορούμε ν' αγνοήσουμε. Άνεξάρτητα από την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, τόν αριθμό των ανέργων που θ' απορροφήσει, την μικρή του σημασία στο σύνολο της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής, το πρόγραμμα αυτό εκφράζει μία συγκεκριμένη πολιτική επιλογή. Την ενίσχυση, δηλαδή της Τ.Α., την ανάδειξή της σέ φορέα ικανό να παρεμβαίνει στην αναπτυξιακή διαδικασία και, τέλος, την καταρχή, μετατόπιση του ποσοστού των κεφαλαίων που επενδύονται, υπέρ του λεγόμενο «κοινωνικού τομέα» της οικονομίας. Και ο «κοινωνικός» αυτός τομέας, που περιλαμβάνει τούς συμμετοχικούς αναπτυξιακούς θεσμούς, δημοτικές επιχειρήσεις, συνεταιρισμούς, εταιρείες λαϊκής βάσης, δημοσυνεταιριστικές μονάδες κλπ, είχε μέχρι σήμερα μία σχεδόν αδιόρατη συμμετοχή στις επενδύσεις και στην αντίστοιχη ευθύνη για την ανάπτυξη. Τό 1982, που δεν ήταν η χειρότερη χρονιά του, είχε μόλις ένα ποσοστό 2,5%, σά κεφάλαια που επενδύθηκαν, έναντι 70% τού ιδιωτικού τομέα και 27,5% τού δημόσιου.

Από την άλλη μεριά είναι δύσκολο να παραγνωριστεί ή σαφής αυτή πολιτική επιλογή, όταν είναι γνωστές οι συνεχείς α-

παιτήσεις των διαφόρων υπουργείων και οργανισμών, με στόχο να επιδείξουν έργο. -

Θά άρκοϋσε λοιπόν μιά άπλή μεταφορά των 10 δις, στους κωδικούς των φορέων αυτών και τό θέμα θά είχε λήξει.

Β: Τό δεύτερο σημείο πού άγνοήθηκε, ίσως γιατί ό άπόηχός του δέν έφθασε στη δημοσιότητα, σχετίζεται με τίς αντίστασεις του κρατικού μηχανισμού και μεγάλου αριθμού ύπουργών, στην επιλογή της Τ.Α. σάν φορέα ύλοποίησης. Δέν είναι κρυφό ότι άσκήθηκαν πολϋπλευρες πιέσεις από διάφορα κέντρα έξουσίας, μέ κοινό στόχο τόν παραμερισμό της Τ.Α.

Όλα αυτά βέβαια οϋτε περίεργα είναι, οϋτε άπροσδόκητα. Όσο εύκολες είναι οι διακηρύξεις για άνάγκες άποκέντρωσης, ένίσχυσης της αυτοδιοίκησης κλπ., άλλο τόσο δύσκολη είναι ή άπαλλοτρίωση πόρων ή άρμοδιοτήτων, όταν έξατομικεύεται στόν κάθε ύπουργό ή ύφυπουργό.

Η άνυπαρξία ύποδομής, ή έλλειψη τεχνικών και οι άλλες άδυναμίες της αυτοδιοίκησης, κληροδοτημένες από την περίοδο ύπανάπτυξης του θεσμού, είναι μιά πραγματικότητα, είναι όμως και ένα θαυμάσιο άλλοθι. Άλλοθι που προβάλλεται άκόμα και από «ριζοσπαστικά» κυβερνητικά στελέχη (άλλά και από άλλους, έξω από τό ΠΑΣΟΚ), για νά δικαιολογήσουν την έξής λογική. Αυτή δηλαδή που προβάλλει, σάν «προσωρινή» αναγκαιότητα την ύπερπαρουσία του Κράτους και άγνοεί έντελώς την άνάγκη σταδιακής ένίσχυσης της αυτοδιοίκησης, μέ πόρους και εϋθύνες, μέ στόχο την έπίσης σταδιακή άνδρωση του θεσμού. Κριτική που διατυπώνει μάλιστα και ή, υπό κυβερνητική πλειοψηφία, κεντρική ένωση δήμων και κοινοτήτων, σέ πρόσφατα κείμενά της.

Είναι βέβαιο λοιπόν ότι πιέσεις άσκήθηκαν. Και είναι έπίσης βέβαιο ότι τό έπιχείρημα ήταν σ' όλες τίς περιπτώσεις ίδιο. «Η Τ.Α. δέν έχει ύποδομή, θά πάνε χαμένα τά λεφτά».

Τό δυσάρεστο όμως είναι ότι ίδια άκριβώς ήταν και τά έπιχειρήματα των έφημερίδων που προαναφέραμε. Άπό μιά δική της όπτική γωνία, ή κάθε έφημερίδα, οϋσιαστικά πριμοδότησε την τάση εκείνη, μέσα στην κυβέρνηση, που ήθελε τόν παραμερισμό της Τ.Α.

Άντίθετα δέν είναι περίεργο τό γεγονός της συνύπαρξης στόν ίδιο πολιτικό οργανισμό, τόσο της βούλησης για πέραςμα πόρων και άρμοδιοτήτων στην Τ.Α., όσο και της αντίθετης. Κάτι τέτοιο άντικατοπτρίζει από τη μία την πραγματικότητα της έλληνικής κοινωνίας και από την άλλη κάποια στοιχεία από την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του κυβερνώντος κόμματος. Χωρίς αυτό βέβαια νά σημαίνει, ότι τέτοια προβλήματα είναι λυμένα και έξω από τό ΠΑΣΟΚ.

Η τελική κατάληξη, που χρέωσε την αυτοδιοίκηση για την εϋθύνη του μεγαλύτερου ποσοστού από τά 10 αυτά δις, δείχνει νά είναι, κάτω άπ' αυτές τίς συνθήκες, θετική. Είναι όμως άναμφίβολο, ότι θά μπορούσε νά ήταν άκόμα καλύτερη, άν στό κρίσιμο σημείο, ύπήρχε συμπαράταξη όλων των πολιτικών δυνάμεων, που ζητούν άποφασιστικότερο τόν ρόλο της Τ.Α., στην άναπτυξιακή διαδικασία.

Γ: Τό τρίτο σημείο που άγνοήθηκε, σχετίζεται μέ τό ειδικό βάρος αυτού του προγράμματος, στίς ύποθέσεις της αυτοδιοίκησης.

Γιά όσους μάλιστα άγνοούν την πραγματικότητα στο χώρο αυτό, άκόμα και τά όσα περιλαμβάνονται στο κείμενο αυτό, ίσως φαντάζονται σάν ύπερβολικά. «Πολλά λόγια για μιά άσήμα-

ντη ύπόθεση» πού λένε.

Τό ειδικό βάρος όμως πού είπαμε σ' αυτή την περίπτωση είναι μετρήσιμο. Τουλάχιστον από άποψη οικονομική. Και νά πώς.

Είναι γενικά γνωστό ότι ή μόνη αξιόλογη χρηματοδοτική πηγή για την έλληνική Τ.Α., είναι ή τακτική κρατική ένίσχυση.

Σ' αυτή στηρίζονται οι δήμοι, όχι μόνο για νά κάνουν κάποια έργα αλλά άκόμα και για ν' άντιμετωπίσουν τα λειτουργικά τους έξοδα. Η περσινή λοιπόν τακτική ένίσχυση ήταν 15 δις και ή φετινή 17 δις, που φθάνει όμως στα 21,5 δις μέ κάποιες προσθήκες. Σ' αυτά δηλ. τά 17 δις, ή έστω στα 21,5 δις, ή επιπλέον ένίσχυση, από τό πρόγραμμα των 10 δις, φθάνει περίπου τά 6 δις, που άντιστοιχούν ειδικά στην Τ.Α. Ποσό καθόλου άδιάφορο μιά και άντιστοιχεί μέ αύξηση κατά 28% στο διαθέσιμο για έργα και έπενδύσεις ποσό του κάθε δήμου. Και λέμε διαθέσιμο, γιατί, όπως είναι γνωστό, τό πίο μεγάλο ποσοστό των προϋπολογισμών αυτών ή και τό σύνολο τους σέ όχι και λίγες περιπτώσεις, μόλις καλύπτει τά λειτουργικά και τά άνταποδοτικά έξοδα.

Πάρα πέρα ή αύξηση κατά 28%, στην πραγματικότητα έμφανίζεται μεγαλύτερη. Τουλάχιστον για τους δήμους εκείνους πού θ' άνταποκριθούν, άποδεχόμενοι την εϋθύνη της ύλοποίησης του προγράμματος στην περιοχή τους. Και έπειδή αυτό δέν θά άφορά και τους 5500 δήμους και κοινότητες της χώρας, ή αύξηση των διαθέσιμων πόρων αυτών που θ' άνταποκριθούν θά φθάνει σ' όρισμένες περιπτώσεις άκόμα και τό 40 ή 50% (Στό Χολαργό λ.χ. έφθασε ήδη τό 60%). Τουλάχιστον λοιπόν, από άποψη οικονομική, ή ωφέλεια που θα έχουν οι ΟΤΑ δέν είναι καθόλου μικρή.

Δ: Τό τέταρτο σημείο πού θίγουμε στην πραγματικότητα δέν άγνοήθηκε. Άντίθετα προβλήθηκε κατά κόρο και μάλιστα σ' αυτό στηρίχθηκαν οι κάθε είδους έπιφυλάξεις που διατυπώθηκαν. Πρόκειται για τίς άναμφισβήτητες άδυναμίες του θεσμού, την άνύπαρκτη στελέχωση του, μέ έπιστημονικό προσωπικό, την έλλειψη τεχνικής ύποδομής, την άναποτελεσματικότητα των ύπηρεσιών τους και τόσα άλλα. Όλα ύπαρκτά και άναμφισβήτητα.

Τό ζήτημα όμως μπαίνει άλλοϋ. Ός πότε οι άδυναμίες αυτές θά έμποδίζουν την τεράστια παραγωγική δύναμη πού λέγεται Τ.Α., νά παίξει τό ρόλο της στην άναπτυξιακή διαδικασία; Ός πότε ή κατάσταση αυτή θά άποτελεί τό βολικό άλλοθι, τόσο της κεντρικής έξουσίας, όσο και της ίδιας της αυτοδιοίκησης; Ός πότε θά μένει περιθωριοποιημένος ένας θέσμός μέ τόσο άπέραντες δυνατότητες; Ός πότε θά μένουμε στην άπλή περιγραφή της κατάστασης και όχι στούς τρόπους ξεπεράσματος των άδυναμιών;

Άγγίζει πραγματικά τά όρια του παράλογου ή διατύπωση από τη μία του «άναντικατάστατου ρόλου» της κριτικής των μη ριζοσπαστικών μέτρων ή «της άνάγκης για μεγαλύτερη ένίσχυση» και από την άλλη ή κριτική των όποιων μέτρων ύπέρ της Τ.Α., μέ τη δικαιολογία ότι «θά πάνε χαμένα τά λεφτά». Αυτό μοιάζει μέ τό άνέκδοτο εκείνο που κάποιος σκότωσε τόν πατέρα και τη μητέρα του και μετά έκλαιγε, γιατί ήταν, λέει, όρφανός.

Είναι φανερό ότι στην περίπτωση αυτή τό πρόβλημα δέν βρίσκεται μόνο στα 6 δις, στην πολιτική βούληση ή στην άναβάθμιση του επιπέδου ζωής των κατοίκων. Όλα αυτά θά μπορούσαν άκόμα και νά λείπουν.

Πραγματικά. "Ας κάνουμε μία αφαίρεση από την πραγματικότητα και ας υποθέσουμε ότι η πολιτική βούληση δεν υπάρχει, τότε οικονομικό όφελος είναι ανύπαρκτο και τα έργα δεν θα δημιουργήσουν πολλές θέσεις εργασίας. "Ας κρατήσουμε όμως, αντί γι' αυτά, κάτι άλλο. "Ας πούμε μόνο ότι από κάποια ευνοια της τύχης, δίνεται η δυνατότητα στους δήμους όλης της χώρας να δημιουργήσουν, μία πρώτη ύποδομή στις υπηρεσίες τους, δικές τους τεχνικές μονάδες, στοιχειώδη μηχανολογικό εξοπλισμό. "Όλα αυτά δηλαδή που είναι απαραίτητα για να μπορούν σε συνέχεια, αφού αποκτήσουν πείρα, ν' αναλάβουν οι ίδιοι τον σχεδιασμό και την κατασκευή μικρών έργων, με αυτεπιστασία.

"Ισως βέβαια θάπρεπε κάποιος να έχει δει από κοντά την πραγματικότητα στον τομέα αυτό, τον παθητικό ρόλο, που έχει αποδεχτεί η Α.Τ., να ξέρει τη διαφορά στο κόστος των έργων που κάνει η ίδια σε σχέση με αυτά που αναλαμβάνουν οι εργολάβοι (40%, λιγότερα έξοδα είχαν οι δήμοι Καλαμάτας και Κώ), να δει από κοντά τη διαφορά στη ποιότητα, την πολύμηνη ή κάποτε πολύχρονη άναμνη (στά δρεινά ή στα νησιά) όπου να έρθουν οι μηχανικοί και μετά οι έγκρίσεις και μετά τα συνεργεία, να δει τί σημαίνει αδυναμία, έστω και του παραμικρού προγραμματισμού.

"Υπάρχουν μέρη που τα έργα δεν γίνονται όχι από έλλειψη χρημάτων, αλλά γιατί απλούστατα δεν πάει ο εργολάβος.

"Υπάρχουν άλλα μέρη, που το πρόβλημα δεν βρίσκεται στη έλλειψη κονδυλίων, αλλά στο ότι οι συνθήκες αυτές δεν επιτρέπουν στους δήμους να τ' αξιοποιήσουν.

Και βέβαια είναι αυτονόητο ότι οι δήμοι δεν δεσμεύονται μόνο από έλλειψη πόρων ή πιο παλιά από τον έλεγχο σκοπιμότητας του κράτους. Δεσμεύονται και από μία πραγματική εξάρτηση τη στιγμή που είναι υποχρεωμένοι να περιμένουν πάντα, τις προτεραιότητες της νομαρχίας για κάποια μελέτη, μερικά στοιχειώδη μηχανήματα, συνεργεία κλπ.

Και τα 10 δις αυτά, μπορούν να λειτουργήσουν σαν άφορμή και σαν πρόκληση. Μία πρόκληση όμως που θα πάει για μία ακόμα φορά χαμένη, στο μέτρο που το μέτωπο για την ανάγκη ανάληψης ουσιαστικής ευθύνης, από τον κάθε δήμο, με παράλληλη ύλική στήριξη αυτής της επιλογής, δεν δείχνει να έχει ανοίξει.

Γιατί τα έργα μπορούν να γίνουν, οι άνεργοι μπορεί να βρουν δουλειά, όταν όμως λήξει το πρόγραμμα, όλοι θα βρεθούν στον ίδιο σημείο που ξεκίνησαν.

"Η κυβερνητική ώθηση λοιπόν, ή, αν θέλετε, απλά η ευκαιρία ν' αναλάβουν όσοι δήμοι μπορέσουν, την κατασκευή των έργων με τις δικές τους δυνάμεις, μοιάζει λίγο με την ιστορία του υποψήφιου κολυμβητή. Για να μάθει μπάνιο, πρέπει όπωσδήποτε, να μπει στο νερό. Προσεχτικά και μετρημένα στην αρχή, αλλά αποφασιστικά και πάντα στην ίδια κατεύθυνση.

Τότε μόνο η έκτακτη αυτή ευκαιρία, θ' αφήσει και κάτι μόνιμο, πέρα από τα έργα. Μία ύποδομή δηλαδή τέτοια που οι δήμοι και οι κοινότητες του 1984, δεν θα βρίσκονται στην ίδια κατάσταση με το 1983.

Αυτή όμως η διάσταση αγνοήθηκε απ' όλες τις εφημερίδες που κάλυψαν το θέμα.

Ε: Τό πιο κρίσιμο όμως σημείο σχετίζεται με τη δυναμική που θα προκύψει μέσα από τη συμμετοχή της Τ.Α. στο πρόγραμμα αυτό.

Ουσιαστικά ο κάθε δήμος χωριστά και ο θεσμός σά σύνολο,

δίνουν εξετάσεις. "Εξετάσεις καταρχήν, στον ίδιο τους τον εαυτό. Ν' ανταποκριθούν δηλαδή στην πρόκληση, αποβάλλοντας τις δουλειές του παρελθόντος και αξιοποιώντας τις ανεκμετάλευτες δυνατότητές τους. Μετά, δίνουν εξετάσεις προς τους δημότες. Χρειάζεται και αυτοί να πεισθούν ότι ο δήμος θέλει και μπορεί να δίνει λύσεις στα προβλήματά τους. Τέλος δίνουν εξετάσεις και μπροστά στην κοινωνία. "Η αυτοδιοίκηση πρέπει ν' αποδείξει ότι είναι ικανή να παίζει ρόλο στην ανάπτυξη, ότι δικαιούται να διεκδικεί την εμπιστοσύνη της κοινωνίας και της πολιτείας και τέλος ότι έχει την ύπευθυνότητα να ξεπερνάει μόνη της, χωρίς πατερναλισμούς, τις καθόλου μεταφυσικές αδυναμίες της.

"Αν πετύχει στις εξετάσεις αυτές, θα έχει πετύχει πράγματι πολλά. Τίποτα πιά δεν θα μπορεί να γυρίσει το ρολόι προς τα πίσω. Κανένας «ασπονδος ύποστηριχτής» δεν θα μπορεί να επικαλείται το άλλοθι των αδυναμιών, κανένας «φίλος» δεν θα μπορεί ν' άρνηθεί τον νέο ρόλο που κατέκτησε.

"Από τις αναρίθμητες πρακτικές συνέπειες αυτής της κατάκτησης, μπορούμε να μείνουμε σε τρεις, άμεσα μάλιστα διεκδικήσιμες.

Καταρχήν θα διεκδικήσει τον ρόλο που της άνηκει, στα διάφορα περιφερειακά αναπτυξιακά προγράμματα καθώς και στον δημοκρατικό προγραμματισμό.

Πιο άμεση συνέπεια θα είναι η ανάθεση σ' αυτήν ενός όλο και μεγαλύτερου μέρους, από τα τακτικά προγράμματα δημοσίων επενδύσεων. "Ο κρατικός αυτός κολοσσός, θα μπορέσει τότε πραγματικά ν' αποκεντρωθεί και να τεθεί κάτω από πιο άμεσο λαϊκό έλεγχο.

Τέλος, δύσκολα θα μπορεί πιά ν' άγνοείται η Τ.Α. σε σχέση με τα διάφορα προγράμματα, που σήμερα αναλαμβάνουν οι κάθε λογής οργανισμοί και Ν.Π.Δ.Δ.

Οι πάντε πλευρές που θίγαμε στο κείμενο αυτό, δεν εξαντλούν βέβαια όλο το πρόβλημα. Και η ανεργία και η ύπόθεση της Τ.Α. είναι ζητήματα σύνθετα και χωρίς άμφιβολία η ύπόθεση του έκτακτου αυτού προγράμματος, δεν αποτελεί παρά μία μόνο πτυχή και μάλιστα όχι τη σπουδαιότερη.

"Άλλος όμως είναι ο στόχος αυτών των επισημάνσεων. "Αφορά ένα κρίσιμο θέμα, που γίνεται ακόμα πιο κρίσιμο, στη μεταβατική φάση που περνάει σήμερα η ελληνική κοινωνία.

Πρόκειται για το μέτωπο των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων που πρέπει να στηρίζει κάθε μεταρρυθμιστική παρέμβαση στην κατεύθυνση κάποιων κοινωνικών μετασχηματισμών.

Οι παραπάνω λοιπόν επισημάνσεις θέλουν να δείξουν, ότι καμιά φορά, η γενική θεωρητική άποδοχή αυτής της άναγκαιότητας, δεν φτάνει.

Χρειάζεται παράλληλα και σύγκλιση ενεργειών όπου και αν υπάρχει συμφωνία φυσικά, ανεπηρέαστη από σκοπιμότητες τακτικής ή αδυναμίας ιεραρχήσεων.

Και αυτό μέσα από την εμπειρία του έκτακτου αυτού προγράμματος των 10 δις, δείχνει πώς δεν έχει ακόμα κατακτηθεί.